

kckz
special

**Kraamzorg bij
anderstalige gezinnen**

iStock

‘Zuigelingen­zorg moet 100% duidelijk zijn’

Jeugdarts Petra de Jong zette zich in voor de terugkeer van tolken in de geboortezorg. “Sinds januari 2023 wordt het gebruik van een tolk eindelijk weer vergoed. Ik hoop dat kraamverzorgenden er een gewoonte van maken om een tolk in te schakelen, als een taalbarrière verhindert om goede zorg te verlenen.”

Petra de Jong werkt als jeugdarts in asielzoekerscentra en zet zich in voor een kansrijke start van de kinderen van nieuwkomers. Samen met Simone Goossen is zij het gezicht van de campagne ‘Tolken terug in de zorg, alstublieft’ van de Johannes Wier Stichting; een stichting die zich inzet voor gezondheidszorg en mensenrechten. Nu de tolkenvergoeding voor de geboortezorg na twaalf jaar eindelijk

geregeld is, strijden de twee voor tolkenvergoeding voor alle zorgverleners. En voor de komst van één landelijk tolktelefoonnummer voor zorgverleners, om het professionals zo makkelijk mogelijk te maken. Een andere boodschap die ze steeds weer laten horen is gericht op het mentale welzijn van de kinderen van nieuwkomers: ‘Dit is een kind en geen tolk: sta niet toe dat een minderjarig kind tolkt tijdens de zorgverlening.’

Petra de Jong, jeugdarts

“Een gesprek voeren of iets uitleggen aan een moeder met een tolk erbij, kost extra tijd en moeite. Maar: doe het! Het is de enige manier om goede zorg te verlenen en het geeft je voldoening.”

Veel meer risico's

Op de ochtend van het interview, op 22 juni, verscheen een artikel bij NOS Nieuws over de noodkreet die Petra de Jong samen met zorgprofessionals van zeven beroepsgroepen deed: dat de zorg voor kinderen en zwangeren in de asielopvang beter moet. Zwangeren en kinderen worden te vaak overgeplaatst van het ene asielzoekerscentrum (AZC) naar het andere. “Bij zwangere asielzoekers is de kans op overlijden van een baby voor, tijdens of na de bevalling zeven keer zo groot als bij andere zwangeren”, zegt Petra in het artikel. “Ook lopen zij een veel hoger risico op complicaties rond de geboorte”, vult ze deze morgen aan. “Nieuwkomers die zijn gevlucht uit eigen land zijn een heel kwetsbare groep ouders. Ze spreken de taal niet, hebben een kennisachterstand en geen netwerk. Ze moeten het hier helemaal alleen doen. Deze mensen hebben dus juist extra zorg nodig om die belemmeringen te overbruggen.”

Esther van der Zwan, directeur KCKZ:

“Er zijn in Nederland steeds meer ouders die zijn gevlucht uit eigen land: mensen die vaak nog geen of weinig Nederlands spreken en die soms ook weinig Engels begrijpen. Ook heb je als kraamverzorgende soms met internationale ouders (expats) te maken. Bij anderstalige ouders wil je natuurlijk ook goede en veilige zorg bieden, die aansluit bij de behoefte van deze gezinnen. In deze special besteden we daarom aandacht aan dit thema.”

Als je elkaar niet verstaat, gaat het mis

In de asielopvang werd de inzet van tolken altijd al vergoed. “Voor mij is het daardoor heel normaal om de tolkentelefoon te bellen als ik met ouders wil praten. Er is geen drempel, dat doe je gewoon. Maar ik zie daardoor ook hoe het misgaat, als je elkaar niet verstaat. Dan kun je geen goede zorg verlenen. Ik had bijvoorbeeld met ouders te maken die net met hun pasgeboren baby terug waren uit het ziekenhuis, na een verblijf van ruim een week. Deze mensen hadden geen idee wat er met hun kind aan de hand was en wat er was gebeurd. Het behandelbeleid kenden ze dus ook niet. Dat kan toch niet?! Stel je eens voor dat jouw pasgeboren baby ziek is en dat jij, die hele tijd, niet begrijpt wat er mis is en je niemand in het ziekenhuis verstaat...”

Ja knikken, maar niks begrijpen

“Het is bij een zuigeling noodzakelijk dat alles helder is, en dat adviezen overkomen. Zuigelingenzorg moet 100% duidelijk zijn. Alle ouders moeten weten dat ze naar de huisarts moeten gaan als hun baby in de eerste drie maanden koorts heeft. Ook is het belangrijk dat ouders begrijpen wat jij als zorgprofessional doet. Het is natuurlijk mooi als je het vertrouwen hebt van ouders, maar veel belangrijker is dat zij *deelnemen* aan de zorg. Begrijpen ze je niet, dan is dat niet goed voor het kind en niet goed voor de ouders. En vergis je niet! Deze ouders knikken vaak ja als je iets zegt. Vraag jij: begrijp je het? Dan zeggen ze ook: ja. Ook als ik met een tolk erbij met ouders praat, vraag ik daarom altijd of ze kunnen herhalen wat ik heb gezegd.”

iStock

Een andere taal spreken is voor (aanstaande) moeders een risicofactor

Babysterfte, abortus, tienerzwangerschappen, moedersterfte, complicaties rond de geboorte komen in Nederland veel vaker voor bij anderstalige vrouwen. Ook hebben zij vaker last van angstklachten en depressie tijdens de zwangerschap en na de geboorte. Deze vrouwen hebben ook relatief vaak te maken (gehad) met seksueel geweld of vrouwelijke genitale verminking.

Laat je niet uit het veld slaan

“Kraamzorgprofessionals hebben het natuurlijk lang zonder tolkentelefoon moeten doen. Dat dwingt je om veel voor te doen en om je verstaanbaar te maken door bijvoorbeeld een familielid te laten vertalen, met handen en voeten, en met behulp van je telefoon. Maar nu tolken weer kunnen worden ingezet, hoop ik dat de kraamzorg die mogelijkheid benut. Dat kraamverzorgenden een tolk inschakelen als ze iets goed willen bespreken of uitleggen. Zodat daarin weer een routine ontstaat.”

“Een gesprek voeren of iets uitleggen aan een moeder met een tolk erbij, kost veel meer tijd en

moeite. Ik ervaar dat zelf ook nog steeds, al werk ik al zoveel jaren intensief met tolken samen. Zeker in het begin is een gesprek voeren met een tolk erbij best lastig. Maar neem dat voor lief, want ouders die nieuwkomer zijn, hebben je informatie gewoon nodig. Laat je dus niet te uit het veld slaan. Doe het! Het is de enige manier om goede zorg te verlenen. Het geeft zoveel voldoening als je echt contact met iemand kunt maken in haar moedertaal en er wederzijds begrip is. Dat is goud waard.”

Zorg dat je boodschap overkomt

“Kraamverzorgenden doen zulk belangrijk werk om ouders en kind een goede en veilige start te bieden. Het is dus zonde als jullie boodschap niet overkomt. Zoals de adviezen over veilig slapen en inbakeren. Deze ouders kleden hun baby vaak veel te warm aan, omdat ze bang zijn dat die het koud heeft. Ze dragen het kind voortdurend bij zich en slapen er vaak mee in een bed. Vooral dat laatste vind ik zorgelijk. Het overgrote deel van de moeders geeft borstvoeding, dus het vitamine K-advies en borstvoedingsbegeleiding zijn nodig.”

Op pagina 10-11 lees je hoe je een gesprek met een tolk aanpakt.

Zo schakel je een tolk in

Als jouw cliënten de Nederlandse taal niet goed genoeg spreken, mag jij als kraamzorgconsulent of kraamverzorgende bepalen of de inzet van een tolk noodzakelijk is. Dit doe je zoveel mogelijk in overleg met de cliënt en/of diens naasten. Hoe je dit regelt en hoe de kosten vergoed worden, lees je hier.

Een tolk vinden

- De tolk of tolken die jouw kraambureau inzet, moeten in het Register beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) staan. De tolken in dit register voldoen aan integriteits- en kwaliteitscriteria. De rekening wordt alleen vergoed als de tolk in het Rbtv staat.
- Via www.bureauwbtv.nl/tolk-vertaler-zoeken of www.tolk2go.nl kun je een beëdigde tolk vinden. Je kunt hier onder meer zoeken op taal en postcode. Neem vervolgens zelf contact op met de tolk van jouw keuze.
- Vraag aan de tolk met wie je gaat samenwerken of die de e-learning voor tolken over geboortezorg volgt (van KTV-Kennisnet).
- Steeds met dezelfde tolk werken en een samenwerking opbouwen, heeft meerwaarde.

Hoe, wanneer en waarom

De tolk kan telefonisch, via beeldbellen of fysiek aan het gesprek deelnemen. Bijvoorbeeld bij de intake en/of tijdens de kraamweek als je gezondheidsvoorlichting of extra uitleg geeft of als je een moeilijk onderwerp wil bespreken. Het doel is altijd de kwaliteit van het zorgtraject te verbeteren doordat de communicatie tussen jou en je cliënt verbetert. *Lees op pagina 10 en 11 hoe je een gesprek voert met behulp van een tolk.*

Tolkeninzet declareren

- De tolk stuurt diens factuur naar jouw kraambureau. Het bureau of jij als zelfstandig kraamzorgprofessional kan deze kosten dan declareren conform de tariefbeschikking.

- Alle zorgverzekeraars werken met dezelfde prestatiecode & omschrijving: 1723 Tijdelijke toeslag inzet tolk per 15 minuten (TB/REG-23614-02).

Goed om te weten

- Een tolk kan dag en nacht, 365 dagen per jaar, worden ingezet. Er worden door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) geen andere tarieven gehanteerd voor weekenden of feestdagen.
- Je hebt voor het inschakelen van een tolk niet vooraf een machtiging nodig.
- Je mag zo vaak een tolk inzetten als noodzakelijk is voor goede communicatie met je cliënt en om kwalitatieve zorg te kunnen bieden.

Tolk tijdens de bevalling

Tijdens een bevalling kan ook een tolk worden ingezet. Als de verloskundige het noodzakelijk acht voor het leveren van een goede kwaliteit van zorg, dan kan de tolk zelfs de hele bevalling meeluisteren. Maar vaak ook is het voldoende om op een aantal momenten, met tussenpauzes, een tolk te bellen. Spreek in dat geval af met de tolk of het tolkenbureau dat je steeds opnieuw dezelfde tolk belt. Dat is natuurlijk wel zo prettig voor de continuïteit en de vertrouwensband tussen cliënt, zorgverleners en tolk.

Kraamzorgorganisaties vinden de nieuwe regeling tolkenvergoeding op www.bogeboortezorg.nl (achter inlog)

Moeders met een taalbarrière willen begrijpen en begrepen worden

Hoe ervaren vrouwen met een taalbarrière de zorg tijdens de zwangerschap, geboorte en postpartumperiode in een nieuw land? Alle internationale studies rond deze vraag zijn samengebracht tot één leidraad voor respectvolle interculturele geboortezorg.

Steeds vaker zwangeren van buiten Europa

Het aantal migranten neemt toe. Het aantal mensen dat wereldwijd op de vlucht is bereikte een nieuw record. Verloskundige zorgprofessionals krijgen hierdoor steeds vaker te maken met zwangeren die van buiten Europa komen. Veel van deze vrouwen spreken de taal van het gastland niet, maar ook niet de tweede taal. Dit stelt geboortezorgprofessionals voor uitdagingen.

De behoefte en wensen van de vrouwen

Hoe vrouwen met een vlucht- of migratieachtergrond de zorg ervaren, bepaalt voor een groot deel of

de zorg goed is, was het uitgangspunt van de onderzoekers. Om de behoefte, wensen en ervaringen van deze vrouwen te verzamelen, werd een groot aantal kwalitatieve wetenschappelijke artikelen gescreend. Uiteindelijk werden er zeven onderzoeken gebruikt voor de leidraad: hierin waren 142 vrouwen met 42 verschillende nationaliteiten betrokken, die in 6 verschillende gastlanden woonden.

Begrijpen en begrepen worden

Vrouwen met een taalbarrière willen tijdens de zorgverlening vooral begrijpen en begrepen worden als uniek persoon. Dit keerde in alle onderzoeken terug. Drie andere thema's die terugkeerden en die hiermee samenhangen zijn:

- Vrouwen hebben tijdens de zwangerschap, geboorte en postpartumperiode behoefte aan wederzijds respectvol begrip.
- Ze vinden het belangrijk dat er correct en respectvol wordt getolkt.
- Ze stellen zorgzame geboortezorgprofessionals en vertrouwde gezichten op prijs.

Gebrekkige communicatie leidt tot onzekerheid en onveiligheid

Recht tegenover het verlangen naar wederzijds begrip staan de ervaringen van vrouwen bij wie de taalbarrière niet werd opgelost: dit is een bron van

onveiligheid en plaatst vrouwen in een kwetsbare situatie. Als gevolg van de taalbarrière:

- voelden de vrouwen zich als dom behandeld
- ervoeren vrouwen gevoelens van schaamte, kwetsbaarheid, nervositeit, spanning en wantrouwen
- voelden vrouwen zich soms gedwongen om toestemming te geven, vooral in acute situaties
- beschreven sommige vrouwen situaties van mishandeling of wangedrag
- beleefden sommige vrouwen de geboortezorg zo negatief dat ze andere zorg later gingen vermijden

Belangrijke inzichten

De leidraad levert belangrijke inzichten op met betrekking tot respectvolle interculturele geboortezorg:

- De taalbarrière leidt aan twee kanten tot verlies van belangrijke informatie: postpartum depressie wordt bijvoorbeeld gemist.
- Vrouwen hebben vaak lage gezondheidsvaardigheden en geen kennis over het gezondheidszorgsysteem van het gastland.
- Vrouwen willen informatie in een begrijpelijke taal en op een passende manier, bij voorkeur in hun moedertaal: zowel geschreven als mondeling.
- Het gebruik van familie en vrienden als tolken kan als veilig en vertrouwd worden ervaren, maar belemmerde vrouwen om gevoelige informatie te delen.
- Bij professionele tolkdiensten voelden de vrouwen zich voor begrip afhankelijk van de tolken. Tegelijkertijd kon de situatie met een professionele dienst ongemakkelijk zijn, vooral in intieme situaties.
- De vrouwen wisten niet hoe ze om een tolk moesten vragen, en ook niet dat dit een wettelijk recht is.
- Andere vrouwen durfden niet om een tolk te vragen, omdat dit lastig zou zijn of de relatie met de zorgverlener negatief zou kunnen beïnvloeden.
- Sommige vrouwen vertrouwden een vreemde niet, terwijl andere niet aarzelden om een tolk te gebruiken, omdat hun behoefte aan een correcte vertaling vooropstond.

Bron: 'A meta-ethnography of language challenges in midwifery care' van Sellevold V.L., Hamre L.L., Bondas T.E. (2022)

'Deze mensen hebben onze aandacht extra nodig'

"Wat fijn dat jullie aandacht geven aan deze doelgroep", reageert Aicha Bouguetof van Kraamzorg Believe uit Nijmegen. "Wij zijn een multiculti kraambureau. Met zeven kraamverzorgenden, die diverse talen spreken, bieden wij veel zorg aan asielzoekers en vluchtelingen. Onze inzet gaat verder. Zo gaan we ook mee naar consulten of als de zwangere bloed moet laten prikken. We vertalen tijdens de bevalling. Zo nodig helpen we met de geboorteaangifte. Deze gezinnen snappen helemaal niks van ons systeem: wat een verloskundige, jeugdverpleegkundige of kraamzorg is of 'een hielprrik'. Ze begrijpen dus ook niet dat je dit moet regelen. Dat maakt deze mensen extra kwetsbaar, dus doe extra je best voor ze! Zet, als dat kan, een kraamverzorgende in die hun taal spreekt. Schakel een tolk in tijdens de intake, als je iets uitlegt en bij overdracht. Deze mensen zijn hun familie kwijtgeraakt, dus kook thuis wat extra en neem dat mee. Ze waarderen dat zo. Als wij deze gezinnen aan de hand nemen, leidt dat tot een betere start. Deze ouders voelen zich meer vertrouwd in Nederland. Daar hebben we later alleen maar profijt van."

‘Tolken terug in de kraamzorg, alsjeblieft’

Alle jonge moeders en kinderen verdienen een kansrijke start. En goede communicatie is de basis voor goede zorg. Vanuit deze overtuiging voert Simone Goosen al vele jaren campagne voor de terugkeer van tolken in zorg en sociaal domein. Nu professionele tolken weer worden vergoed in de geboortezorg, is ze nog niet klaar: “Ik wil dat zorgverleners geen enkele belemmering voelen om een tolk in te zetten.”

“**M**et de campagne *Tolken terug in de zorg, alstublieft* zetten wij alles op alles om de overheid, zorgverzekeraars én zorgverleners ervan te overtuigen, dat het weer soepel kunnen inschakelen van tolken bij een taalbarrière in ieders belang is. Daarom is ons doel: één landelijk 0800-nummer voor alle professionals in de zorg en het sociaal domein.” Op dit moment moeten zorgverleners uitzoeken hoe het voor hen geregeld is, en moeten facturen worden ingediend bij de zorgverzekeraar. Dit is toch weer een drempel. Ik wil daarom dat de regering nu doorpakt en het alle zorgverleners écht makkelijk maakt.”

Overbrug de taalbarrière

“Stel als kraamverzorgende alles in het werk om de taalbarrière te overbruggen. En blijf je steeds weer afvragen of je elkaar echt wel begrijpt en of de communicatie voldoende is om goede en veilige zorg te bieden. Vertaalapps kunnen handig zijn, maar ze zijn niet toereikend voor een echt gesprek en het opbouwen van wederzijds vertrouwen. Vaak ook wordt een familielid of naaste gevraagd om te vertalen. Maar die spreekt beide talen vaak ook niet goed genoeg

en laat vaak dingen weg. Bovendien zijn sommige onderwerpen niet makkelijk te bespreken met bijvoorbeeld een echtgenoot of buurvrouw erbij. Denk aan intieme dingen zoals huiselijk geweld, seksualiteit of psychische problemen. Accepteer in elk geval nooit dat een minderjarig kind vertaalt. Dit gebeurt dagelijks in Nederland, maar we mogen kinderen deze verantwoordelijkheid niet geven. Dit zorgt voor onnodig veel stress, wat nog jaren kan doorwerken. Een mooie oplossing is om een kraamverzorgende in te zetten die de taal van de cliënt spreekt, maar dat is natuurlijk lang niet altijd mogelijk.”

Zet wanneer nodig een tolk in

Simone hoopt dat geboortezorgprofessionals eerder en sneller een tolk zullen inzetten en meer ervaring opdoen met het werken met tolken. “Het is een van de essentiële manieren om de taalbarrière te overbruggen en goede zorg te bieden, zeker bij complexe en (privacy)gevoelige onderwerpen. Als professio-

Foto: Claudia Kamergroodski

Simone Goosen is campagneleider ‘Tolken terug in de zorg, alstublieft’ voor de Johannes Wier Stichting voor gezondheidszorg en mensenrechten en adviseur gezondheid en vluchtelingen.

nals merk je meestal gelijk hoeveel meerwaarde het heeft om echt contact te kunnen maken, om te horen wat de ander voelt en ervaart, en om goede uitleg te kunnen geven. Kraamverzorgenden, doe ervaring op, ga de samenwerking met tolken aan en vergroot je vaardigheden in gespreksvoering, met behulp van een tolk. Zet het onderwerp tolkeninzet op de agenda tijdens werkoverleg met collega’s en in het VSV (verloskundig samenwerkingsverband). Loop je tegen obstakels aan? Laat het mij weten door te mailen naar info@johannes-wier.nl.

Feiten & cijfers

Een op de vier

gevallen van perinatale sterfte in Nederland betreft een moeder met een niet-westerse migratieachtergrond

De kwaliteitsnorm tolkgebruik bij anderstaligen in de zorg is de professionele richtlijn:

“Een zorgverlener die een tolk nodig heeft om goede zorg te leveren, moet deze in kunnen schakelen. Een tolk is soms randvoorwaarde voor goede zorg.”

Zorginstituut Nederland, april 2020

Van een op de zes pasgeborenen is de moeder niet in Nederland geboren: dit zijn

30.000

baby's per jaar.

72%

van de zorgverleners maakt zelden of nooit gebruik van een tolk in situaties waarin ze een tolk nodig hebben, zo blijkt uit recent onderzoek. Het ontbreken van financiering is de belangrijkste reden.

Wereldwijd heeft **een op de vier** zwangeren met een vlucht- of migratieachtergrond een depressie tijdens de zwangerschap of in de eerste periode na de geboorte.

Hoe voer je een gesprek met de hulp van een tolk?

Een gesprek voeren met een anderstalige cliënt, met de hulp van een professionele tolk, is best even wennen. Je moet er minstens twee keer zoveel tijd voor uittrekken, zodat de tolk alles kan vertalen wat jij en de cliënt zeggen. Maar het is de moeite dubbel en dwars waard: "Je ziet aan de kraamvrouw hoe dankbaar en opgelucht ze is, wanneer je elkaar verstaat."

Bernadette Hoitzing

Khadija Ali

“Stel je eens voor dat jij een baby hebt gekregen in een ver land. Ze willen dat je elke dag een pilletje neemt, maar je snapt niet waarvoor: dan doe jij dat toch ook niet?”

Bernadette Hoitzing van Groene Kruis Kraamzorg verleent al vele jaren kraamzorg in asielzoekerscentra. Ze belt geregeld de tolkentelefoon. “Ik zou niet weten hoe je zonder tolk het vitamine-k-advies kunt overbrengen aan een kraamvrouw. En we weten allemaal hoe essentieel dat is voor de gezondheid van de baby!”

Zoveel uit te leggen

“Ons werk draait om communiceren”, vindt Bernadette. Ze trekt alles uit de kast om zichzelf

verstaanbaar te maken: “Voordoelen, google translate, plaatjes laten zien, een beeldboek, Engels spreken, voorlichtingsmaterialen in eigen taal, met handen en voeten...” Als haar kraamgezin niet kan lezen of nauwelijks Engels spreekt, gebruikt ze beslist de tolkentelefoon. “Dat is gewoon nodig. Een kwartier tolkentelefoon is zo voorbij, je hebt zoveel uit te leggen.” Ze voert minstens drie gesprekken met behulp van de tolk. Meestal is dat op dag één, ergens halverwege en bij de afsluiting van de zorg. “Je ziet hoe fijn het voor ouders is om dingen in hun eigen taal te bespreken.”

Andere belevingswereld

“Ook als je een tolk inzet, blijft het belangrijk om je te realiseren hoe anders de belevingswereld van ouders is”, zegt Khadija Ali, tolk Somalisch-Nederlands en cultuurspecialist. Khadija tolkt vaak voor zorgverleners, zowel telefonisch als live. Ook geeft ze informatie over de Somalische cultuur en over vrouwenbesnijdenis. Khadija moest een keer tolken voor ouders die te horen kregen dat zij een kind met downsyndroom verwachtten. “In twintig minuten valt zoiets gewoon niet goed te bespreken. Ik hield daar een slecht gevoel aan over. Als tolk ben je een

iStock

doorgeefluik, maar een goed gesprek heeft wel ruimte nodig. Het is belangrijk dat zorgprofessionals voldoende tijd nemen voor een tolkengesprek. Blijf daarnaast ook andere hulpmiddelen gebruiken die ouders helpen om meer te begrijpen, zoals een video of plaatjes.”

Overzicht is belangrijk

Wat heeft Khadija als tolk nodig om duidelijk en goed te kunnen vertalen? “Graag weet ik bij aanvang wie er bij het gesprek zijn en waar het over gaat. Het is belangrijk dat de zorgverlener dit dus eerst duidelijk vertelt. Geef de tolk gelegenheid om zichzelf voor te stellen. Ik zal dan in beide talen vertellen dat ik alles wat iedereen zegt woordelijk vertaal. En dat ik als tolk een geheimhoudingsplicht heb. Zorg dat mensen niet door elkaar praten. Als tolk praat ik in de ik-vorm om de conversatie tussen zorgverlener en cliënt zo direct mogelijk te laten zijn. Richt je als zorgverlener dus ook tot de cliënt en niet tot de tolk.”

Meer informatie vind je op: www.zoschakeltueentolkin.nl

Tips voor tolkengesprek

- Zet altijd een professionele tolk in bij complexe en (privacy)gevoelige onderwerpen en bij slechtnieuws-gesprekken. Twijfel je? Kies dan sowieso voor een tolk
- Vertel de kraamvrouw dat ze om een tolk mag vragen
- Check vooraf welke taal het kraamgezin precies spreekt: vraag hiervoor naar hun geboorteland en de plaats/streek waar ze vandaan komen en geef dit door aan het tolkenbureau
- Check ook of er een uitgesproken voorkeur is voor een vrouwelijke tolk
- Bij de start van het gesprek: stel jezelf en jouw cliënt(en) voor aan de tolk. Noem de naam van de kraamvrouw niet, maar wel haar leeftijd en geslacht. Licht kort toe wat de zorgsituatie is
- Laat de tolk zich voorstellen aan je cliënt(en)
- Laat de cliënt weten dat de tolk een geheimhoudingsplicht heeft
- Praat met de kraamvrouw en haar partner zoals je altijd doet. Spreek dus niet de tolk aan, maar richt je tot jouw zorgvrager
- Geef de tolk steeds rustig de tijd om te vertalen, zodat je greep houdt op het gesprek
- Blijf checken of alles overkomt: vraag de kraamvrouw om in eigen woorden te herhalen wat er is gezegd

Beetjes & weetjes

Nieuw: beeldverhaal over kraamzorg

Met het nieuwe beeldverhaal 'Mirjam en Raf krijgen kraamzorg' van Pharos kunnen zorgprofessionals eenvoudig en begrijpelijk aan cliënten uitleggen wat kraamzorg inhoudt. Ga naar www.pharos.nl en typ 'beeldverhaal kraamzorg' in de zoekbalk.

Beeldverhalen en informatie in eigen taal

Informatie in eigen taal en beeldverhalen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van zorg voor anderstalige zwangeren en ouders. Op de pagina 'Informatie voor anderstaligen' op www.kennisnetgeboortezorg.nl vind je een overzicht van alle folders en beeldverhalen in diverse talen over zwanger worden, zwanger-zijn, bevallen en na de bevalling.

Tolk nodig voor een Oekraïens kraamgezin?

Voor een cliënt uit Oekraïne kun je gratis een tolk Oekraïens of Russisch inschakelen via bureau Acolad, tel: 020 380 81 84.

Iedere cliënt heeft recht op goede zorg

Iedere patiënt heeft recht op goede informatie over diens ziekte, gezondheid en behandeling. Bovendien moet een patiënt toestemming geven voor diens behandeling en belangrijke keuzes daarin. Daarbij hebben zorgprofessionals sinds 2020 een wettelijke verplichting tot 'samen beslissen': dat betekent dat professional en patiënt samen bespreken welke behandeling of zorg het beste bij iemand past, op basis van het goede gesprek hierover. De wet gelijke behandeling verplicht je om geen onderscheid te maken tussen mensen op basis van bijvoorbeeld hun herkomst.

Als zorgverlener heb je de plicht om goede zorg te verlenen. En omdat een tolk soms een voorwaarde is om goede zorg te kunnen verlenen, heb je dus ook het recht om een tolk in te schakelen.

Gebruik Zanzu.nl

Met Zanzu kun je de kraamvrouw goede informatie geven in haar eigen taal over haar lichaam en gezondheid (szorg) tijdens de zwangerschap en erna. Deze website van Rutgers bevat informatie over seksuele gezondheid in 17 talen, in woord en beeld. Je kunt de informatie, vertalen naar de taal van je cliënt én aan haar laten voorlezen. De inhoud is gescreend door specialisten en makkelijk te volgen, met twee talen naast elkaar. **Zanzu.nl** geeft ook informatie voor professionals over het gebruik van de site in gesprekken of voorlichting. En tips om te praten over seksuele gezondheid in een multiculturele context.

Mijn lichaam
in woord
en beeld

Geen tolk maar een kind

Minderjarige kinderen moeten geregeld tolk spelen bij zorgverlening aan hun ouders. Wat doet dat met deze kinderen? De podcast 'Sprakverwarring in de spreekkamer' van Argos/VPRO biedt hierover veel inzicht. Te beluisteren op www.vpro.nl

Ongezonde stress bij gezinnen met een migratie- of vluchtelingenachtergrond

Mensen met een migratie- of vluchtelingenachtergrond hebben vaak een minder goede lichamelijke en psychische gezondheid dan mensen die in Nederland geboren en getogen zijn. Stress speelt hierbij een grote rol. Migranten en vluchtelingen hebben vaker last van stress. Dat komt bijvoorbeeld door: migratie, ervaren discriminatie, cultuurverschillen, een taalbarrière, het gescheiden zijn van familie in land van herkomst, onzekerheid over verblijfsstatus en financiële moeilijkheden. Bron: *Pharos.nl*

Luister de podcast 'Discriminatie in de geboortezorg met Bahareh Goodarzi'

Discriminatie in de geboortezorg is een gevoelig onderwerp, maar wel heel belangrijk om te bespreken en elkaar bewust van te maken. Verloskundige Bahareh Goodarzi promoveerde kortgeleden op risicoselectie in de geboortezorg, waarbij discriminatie ook kan meespelen. In deze podcast praten de verloskundigen van Verloskundig Baken met Bahareh over wat discriminatie in de zorg precies is en hoe we ervoor kunnen zorgen dat dit minder wordt, of zelfs verdwijnt. Ga naar www.verloskundigbaken.nl (podcast 52)

Bekijk het webinar 'Als je elkaars taal niet spreekt'

In april organiseerde het College Perinatale Zorg een webinar met interessante praktijkverhalen over geboortezorg voor vrouwen met een vlucht- of migratieachtergrond. Eén van de tafelgasten was kraamverzorgende Monique van Helmond, die veel tips deelde over het overbruggen van een taalbarrière. Je kunt dit webinar terugkijken op www.kennisnetgeboortezorg.nl (typ in de zoekbalk: 'taalbarriere').

Doe de e-learning 'Hoe werk ik met een telefonische tolk'

Met een telefonische tolk werken is niet moeilijk, maar het is wel handig als je weet hoe je zoveel mogelijk uit het gesprek kunt halen. De e-learning van Global Talk neemt je stap voor stap mee in alle facetten van het gesprek. Gebruik je al vaker een telefonische tolk? Dan kan je met deze e-learning je kennis opfrissen en handige tips krijgen. Je vindt de e-learning op www.globaltalk.nl (typ in de zoekbalk: hoe werk ik met een telefonische tolk).

ÉÉN 0800 NUMMER VOOR ALLE ZORGVERLENERS

GEEN GEZOEK, GEEN GEDOE

Tolken terug in de zorg, alstublieft

tolkenteruginzorgalstublieft.nl

Goed ouderschap kan er heel verschillend uitzien

Ons westerse beeld van goed ouderschap belemmert de aansluiting met gezinnen met een andere culturele achtergrond. Wees je als professional daarom bewust bent van je eigen normen en benader ouders met een open blik.

Tips

Hoogleraar Judi Mesman voert onderzoek uit naar sensitief ouderschap in cultureel perspectief. “Sensitief is als ouders een passende reactie geven op de signalen die een kind geeft”, legt zij uit. Aan de hand van video-opnames van ouder-en-kind-interacties in ruim twintig landen over de hele wereld laat Mesman zien, dat ouders door alle culturen heen gevoelig zijn voor deze signalen en er passend op reageren. “Maar hoe ouders reageren, kan er wel heel anders uitzien dan wij in het westen verwachten.”

Doorsnee westerse omgang

Eerst laat Mesman een video zien van een Amerikaanse moeder met haar baby: De moeder praat met hoge stem, lacht, kirt, knuffelt: de baby is blij. Als het kind lijkt te willen draaien, probeert ze hem te helpen: “Wil je draaien?” Dan dreigt de baby te gaan huilen: “Vind je dat niet leuk? Ben je nu boos?”, reageert de moeder, waarna de baby weer lacht en kirt. “Dit is een doorsnee westerse interactie”, zegt Mesman. “Westerse ouders ‘ondertitelen’ de signalen die hun kind geeft: ze interpreteren wat hun kind wil, zeggen dat hardop en spelen erop in.”

Heel anders en toch adequaat

Heel anders zijn de videofragmenten uit Mesmans onderzoek van ouder-en-kind-interacties op het platteland van bijvoorbeeld de Filipijnen, Peru en Congo. Hier wordt niet of nauwelijks met het kind gesproken. Er is geen oogcontact en er wordt niet met het kind gespeeld of gelachen. Mesman: “Vanuit westerse optiek lijkt het soms shockerend. Maar als we inzoomen, zien we veel positiefs gebeuren in het contact tussen ouder en kind: baby’s worden voortdurend gedragen, er is continu lichamelijk contact. Wijzen ze naar de borst van hun moeder, dan komt die gelijk tevoorschijn: ‘borstvoeding op vraag’ is doodgewoon. Bovendien wordt de zorg gedeeld: er zijn vaak tantes en oudere broertjes, zusjes, neefjes, nichtjes die het kind koesteren en troosten.” Wat nog meer opvalt, is dat verzorgers vaak reageren met *doen* zonder iets te zeggen. “Als het kind ergens naar kijkt of reikt, geven ze het aan of ze verplaatsen ze kind zodat het er beter bij kan, zonder wat te zeggen.”

Heb je te maken met een gezin met een andere culturele achtergrond dan de jouwe? Sta er iedere keer bij stil **dat**:

- ouderlijk gedrag sterk wordt bepaald door de omgeving
- een ouder een advies niet aanneemt als dit te ver afstaat van de eigen normen
- goed (sensitief) ouderschap universeel is, maar er verschillend uit kan zien
- bewustzijn van je eigen norm voorwaarde is om mensen cultuur-sensitief te kunnen begeleiden
- mensen soms ineens naar Nederland zijn verhuisd en vanuit een heel andere cultuur komen: die overgang zorgt voor stress

Houd dit voor ogen als je met ouders in gesprek gaat over richtlijnen en adviezen. Zoek samen met hen naar praktische oplossingen die recht doen aan wat voor hen belangrijk is.

Verschillen overbruggen

Volgens Mesman focussen Westerse professionals te veel op oogcontact, lezen, praten, spelen, lachen, terwijl er veel meer handelingsmogelijkheden bestaan die ook prima zijn. “Als een moeder een kind altijd bij zich draagt, kan ze snel reageren als er iets is. De toewijding is daarmee vanzelf heel groot.” Mesmans advies aan zorgverleners: “Het is vanzelfsprekend dat je je eigen normen hebt. Iedereen heeft normen over opvoeding en ouderschap. Maar realiseer je dat het gedrag van ouders of gezinnen heel anders, en toch *goed genoeg* kan zijn. Valt je iets op dat je gek vindt? Neem dan een stapje terug en vraag je af: welke functie heeft het in dit gezin? Observeer en stel vragen. Belangrijk is dat je openstaat voor en inspeelt op de situatie van dit gezin.”

Veel migrantengezinnen worstelen met de overgang van een systeem van gedeelde zorg naar zorg alleen. “Daar kun je met ze over praten. Je kunt dan ook ideeën aanreiken, zoals plekken in de buurt wijzen, waar ze andere ouders kunnen ontmoeten en waar de kinderen kunnen spelen.” **k**

Foto: Ruud Pos

Judi Mesman, hoogleraar Jeugd en Samenleving, Universiteit Leiden

iStock

Colofon

augustus 2023

Tekst en redactie:

Laura Jansma

Vormgeving:

Donna van Kessel,
Twin Media bv, Zeist

Druk:

Veldhuis Media, Meppel

Met speciale dank
aan: Simone Goosen,
campagneleider Tolken
terug in de zorg, alstublieft
en Johannes Wier Stichting

Deze special van het KCKZ
wordt verstuurd aan alle
kraamverzorgenden die
ingeschreven staan in het
kwaliteitsregister.

KCKZ
Kenniscentrum Kraamzorg

Kraam
support